

МОЛДОВСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

Революційні події 1917 р. в Російській імперії започаткували на терені України нову етнополітичну ситуацію. За часів діяльності Центральної Ради міжнаціональне життя вирвалося з імперських пут. У складі Центральної Ради були представники різних етнічних груп в Україні, зокрема молдовани. В місцях їх компактного проживання, в тому числі на історичних українських землях Лівобережжя Дністра, значно активізувалися і поживались міжетнічні процеси.

Українсько-молдовські міжетнічні відносини в інтенсивній етноконтактній зоні Лівобережжя Дністра значно політизувалися в 1917 - 1918 рр. Однак це не викликало там міжнаціонального загострення, хоча у зв'язку із створенням УНР і МНР з'явилася проблема державно-національного розмежування між ними.

Значна частина молдавського населення Лівобережжя Дністра спокійно сприйняла сам факт проголошення Центральною Радою входження українського Подністров'я із центром у Тирасполі до УНР як однієї з 30 її земель. Щоправда, деякі молдовські депутати у Центральній Раді схилилися до думки, що з проголошенням МНР на території Бессарабії згодом доведеться переглянути українсько-молдовське територіальне питання. Приєднання Бессарабії до Румунії в 1918 р. і загострення її зовнішньополітичних відносин з РФСРР (згодом СРСР) привели до зниження інтенсивності українсько-молдовських міжетнічних контактів. Вони набули більш замкнутого характеру, тобто відбувалися між місцевим молдовським і українським населенням Лівобережжя Дністра. Таким чином, створення УСРР, її входження до СРСР, а також приєднання Бессарабії до Румунії суттєво

обмежили міжнаціональні стосунки у вищезгаданих українсько-молдовських етноконтактних зонах.

Організація молдовської державної автономії у складі України на Лівобережжі Дністра, що здебільшого мало і політико-пропагандистський характер, відповідно відбилася на етнокультурному процесі в цьому краї. Незважаючи на специфічну “інтернаціоналістську” цілеспрямованість етнокультурного процесу в МАСРР, зокрема, відхилення ідеї латинізації “народної мови” й продовження її слов’янізації за допомогою кирилицької абетки, українсько-молдовські міжетнічні зв’язки в даному регіоні не були серйозно порушені. Сам факт створення в 1924 р. МАСРР у складі Української СРР на особливих засадах, коли у першій з них молдовське населення становило 34,2%, а українці - відповідно 48,7% від усієї кількості її жителів, красномовно вказував на своєрідний статус молдован у названій вище автономній державності.

Хід етнічних процесів у середині 1920-х рр. у районах України з молдовським населенням поза межами МАСРР, зокрема, на території нинішньої Кіровоградської області, свідчив про тенденцію до скорочення його чисельності. Тут у 1926 р. було зафіксоване 28 тис. молдован. (З часом тенденція стала чіткішою. В 1959 р. молдован залишилося 7,2 тис., а в 1970 - 6,6 тис.). Тобто навіть процес коренізації 1920-х рр. не зміг суттєво вплинути на асиміляцію молдовського населення українським середовищем у районах дисперсного їх проживання, зокрема за межами МАСРР. Поступова адаптація в місцях колишніх молдовських військових поселень, де раніше досить активно дбали про етнічне самозбереження, з часом привела до етнічної українізації. Так, с. Каніж Кіровоградської області - в минулому молдовське - стало українським. А в Грузькому, Троїцькому, Мартоноші кількість молдован зменшилася на 50%.

У 1940 р. до України були приєднані українські Придунайські землі і Північна Буковина, які до того часу перебували у складі Румунії. Внаслідок державно-територіального розмежування між УРСР і МРСР у 1940 р., що здійснювалося з урахуванням етнічного розселення українців і молдован у вищезазначених суміжних районах, до УРСР відійшли землі, де проживали більш як 1,5 млн. чол., з них молдован - близько 430 тис. Однак уточнення кордонів між Україною і Молдовою відбувалося майже до кінця 1940 р. Тривав процес передачі окремих молдовських сіл МРСР, українських - до складу УРСР. Назвати точну цифру молдовського населення Лівобережжя Дністра, Північної Буковини й Придунайських земель, яке після 1940 р. проживало в Україні, неможливо. Це буде встановлено лише тоді, коли стануть відомі всі документи та матеріали, де повністю висвітлюються особливості процесу державно-територіального розмежування між УРСР і МРСР у 1940 р.

В післявоєнний період і нині молдовани живуть в Україні у традиційних районах їх компактного й дисперсного розселення. Це - Чернівецька, Одеська і Кіровоградська області. Зокрема, в Чернівецькій області, за даними останніх післявоєнних переписів населення, їхня загальна чисельність зростає в основному за рахунок природного приросту. В 1959 р. тут налічувалось 71,6 тис. чол., у 1979 р. - 85 тис. Однак питома вага молдован Чернівецької області дещо зменшилася - з 9,3 у 1959 до 9,2% - у 1979 р.

Що ж до Одеської області, то там теж мають місце подібні етнодемографічні процеси. В 1979 р. молдовське населення становило 5,7% і в основному мешкало в її правобережних районах.